

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΣΑΒΒΑΤΟ 23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Steven Pinker «Διαφωτισμός τώρα».

ΓΝΩΣΗ

[...] Είναι τόσο πολλές οι αλλαγές όταν μορφώνεσαι! Ξεμαθαίνεις επικίνδυνες δεισιδαιμονίες¹, όπως ότι οι ηγέτες κυβερνούν με θεϊκό δικαίωμα ή ότι οι άνθρωποι που δεν μοιάζουν μ' εσένα είναι κάτι λιγότερο από άνθρωποι. Μαθαίνεις ότι υπάρχουν κι άλλοι πολιτισμοί που είναι τόσο αφοσιωμένοι στον τρόπο ζωής τους, όσο κι εσύ στον δικό σου, χωρίς να υπάρχει λόγος που να ξεχωρίζει τον καλύτερο ή τον χειρότερο. Μαθαίνεις ότι οι πεποιθήσεις σου, ανεξάρτητα από το πόσο ανυπόκριτα τις πιστεύεις ή το πόσο δημοφιλείς είναι, μπορεί να είναι λανθασμένες. Μαθαίνεις ότι υπάρχουν καλύτεροι και χειρότεροι τρόποι να ζεις και ότι άλλοι άνθρωποι κι άλλοι πολιτισμοί μπορεί να γνωρίζουν πράγματα που δεν γνωρίζεις.

Το σπουδαιότερο είναι πως μαθαίνεις ότι υπάρχουν τρόποι να λύνεις τις διαμάχες χωρίς βία. Κάθε τέτοια επιφώτιση εναντιώνεται στην υποχώρηση μπροστά στην εξουσία ενός δεσπότη² ή στη συμμετοχή σε μια σταυροφορία, για να υποτάξεις και να σκοτώσεις τους γείτονές σου. Φυσικά, καμία από αυτές τις σοφίες δεν είναι εγγυημένη, ειδικά όταν οι αρχές προωθούν τα δικά τους δόγματα, εναλλακτικές αλήθειες και θεωρίες συνωμοσίας – και, σε μια αντίστροφη φιλοφρόνηση για τη δύναμη της γνώσης, καταπνίγουν τη φωνή των ανθρώπων και

¹ δεισιδαιμονίες: πίστεις ή αντιλήψεις οι οποίες με ανορθολογικό τρόπο αποδίδουν σε τυχαία γεγονότα ή πράξεις υπερφυσικές ιδιότητες.

² δεσπότης: άρχοντας, ηγεμόνας με απόλυτη κυριαρχία

κυνηγούν τις ιδέες που μπορεί να προκαλέσουν δυσπιστία εναντίον τους.

Μελέτες για τις επιδράσεις της εκπαίδευσης επιβεβαιώνουν ότι οι μορφωμένοι άνθρωποι είναι πραγματικά πιο διαφωτισμένοι. Είναι λιγότερο ρατσιστές, λιγότερο σεξιστές, λιγότερο ξενοφοβικοί, λιγότερο ομοφοβικοί και λιγότερο αυταρχικοί. Δίνουν μεγαλύτερη αξία στη φαντασία, στην ανεξαρτησία και στον ελεύθερο λόγο. Είναι πιο πιθανό να ψηφίζουν, να συνεισφέρουν εθελοντικά, να εκφράζουν πολιτικές απόψεις και να ανήκουν σε πολιτικές ενώσεις όπως συνδικάτα, πολιτικά κόμματα και θρησκευτικές και κοινοτικές οργανώσεις. Είναι επίσης πιο πιθανό να εμπιστεύονται τους συμπολίτες τους – ένα βασικό συστατικό στο πολύτιμο ελιξίριο³ που ονομάζεται κοινωνικό κεφάλαιο, το οποίο δίνει στους ανθρώπους την αυτοπεποίθηση να κλείνουν συμφωνίες, να κάνουν επενδύσεις και να υπακούν στον νόμο, χωρίς να φοβούνται ότι είναι κορόιδα που θα τους εκμεταλλευτούν οι πάντες.

Για όλους αυτούς τους λόγους, η ανάπτυξη της εκπαίδευσης είναι η ναυαρχίδα⁴ της ανθρώπινης προόδου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

- A1.** Να αποδώσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-80 λέξεων το νόημα της πρώτης και δεύτερης παραγράφου: «Είναι τόσο πολλές οι αλλαγές ... να προκαλέσουν δυσπιστία εναντίον τους».

Μονάδες 15

2η δραστηριότητα

- A2.** Να γράψετε έναν δικό σας τίτλο (κυριολεκτικό ή μεταφορικό) για το κείμενο, που να αποδίδει το νόημα του κειμένου.

Μονάδες 3

³ ελιξίριο: παρασκεύασμα των αλχημιστών

⁴ ναυαρχίδα: το πλοίο που είναι επικεφαλής του πολεμικού στόλου

A3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις στις παρακάτω φράσεις/προτάσεις:

α) «Μαθαίνεις ότι οι πεποιθήσεις σου ... »

β) « ... να λύνεις τις διαμάχες ... »

γ) « ... να εκφράζουν πολιτικές απόψεις ... »

Μονάδες 6

A4. Στην τρίτη παράγραφο του αποσπάσματος «Μελέτες για τις επιδράσεις της εκπαίδευσης ... θα τους εκμεταλλευτούν οι πάντες» ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την επίκληση στη λογική, προκειμένου να πείσει τους αναγνώστες. Να αναφέρετε ποιο είδος τεκμηρίου (παραδείγματα, γεγονότα, γενικές αλήθειες, αυθεντίες, στατιστικά στοιχεία) χρησιμοποιεί (μον.2) εντοπίζοντας δύο (2) συγκεκριμένα στοιχεία από το κείμενο (μον.4).

Μονάδες 6

3η δραστηριότητα

A5. Αξιοποιώντας το κείμενο και τις προσωπικές γνώσεις και εμπειρίες σας, να συντάξετε άρθρο 200-250 λέξεων, που θα δημοσιευθεί στο ιστολόγιο του σχολείου σας, στο οποίο θα παρουσιάσετε τις ευεργετικές συνέπειες της μόρφωσης, τόσο για το άτομο όσο και για το κοινωνικό σύνολο.

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Το απόσπασμα προέρχεται από το ποίημα του Κωστή Παλαμά «Τα σκολειά χτίστε».

Τα σκολειά χτίστε

[...] Λιτά χτίστε τα, απλόχερα, μεγάλα
γερά θεμελιωμένα, από της χώρας
ακάθαρτης, πολύβοης, αρρωστιάρας
μακριά μακριά τ' ανήλιαγα σοκάκια,
τα σκολειά χτίστε!

Και τα πορτοπαράθυρα των τοίχων
περίσσια ανοίχτε, να 'ρχεται ο κυρ 'Ηλιος,
διαφεντευτής⁵, να χύνεται, να φεύγει,
ονειρεμένο πίσω του αργοσέρνον-
τας το φεγγάρι.

Γιομίζοντάς τα να τα ζωντανεύουν
μαϊστράλια και βοριάδες και μελτέμια
με τους κελαηδισμούς και με τους μόσκους⁶
κι ο δάσκαλος, ποιητής και τα βιβλία
να είναι σαν κρίνα.

Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας,
και τα βιβλία σαν τα τραγούδια να είναι!
Στη γη της ομορφιάς, αρματωμένη
την Επιστήμη, η Ομορφιά, χαρά της!
αρχή σοφίας! [...]

⁵ διαφεντευτής: προστάτης, υπερασπιστής, κυρίαρχος

⁶ μόσκους (μόσχους): αρωματικές ουσίες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

B1. Να παρουσιάσετε σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τα χαρακτηριστικά του σχολείου που οραματίζεται ο ποιητής, όπως φαίνεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με στοιχεία μέσα από το ποίημα.

Μονάδες 15

2η δραστηριότητα

B2. α. Να εντοπίσετε στο ποίημα μία (1) επανάληψη, μία (1) προσωποποίηση και μία (1) παρομοίωση (μον.3) και να ερμηνεύσετε τη λειτουργία του καθενός σχήματος λόγου (μον.6).

β. «Λιτά χτίστε τα ... κρίνα». Σε αυτούς τους στίχους να εντοπίσετε τρία (3) ρήματα που δηλώνουν προτροπή (μον. 6).

Μονάδες 15

3η δραστηριότητα

B3. «Λιτά χτίστε τα ... το φεγγάρι». Τι σηματοδοτεί το φως στο σχολείο που προτείνει ο ποιητής; Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σας δημιουργεί η προτροπή του; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιό σας να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα, **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης**.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: **17.00**

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ